

Vojaška okupacija - znak šibkosti

»Z vrnitvijo predsednika Svobode v Prago se je zaključilo prvo dejanje češkoslovaške drame«. To je bil prvi komentar, ki smo ga slišali v sredo zvečer po slovenski televiziji iz ust Branka Kozmana, in mislimo, da te besede pravilno označujejo tako dosedanje kot tudi nadaljnje dogajanje na Češkoslovaškem. Stiri dni trajajoči razgovori v Kremlju, ki so potekali v naravnost groteskni pogoji, niso namreč nikakor mogli bistveno spremeniti značaja češkoslovaških dogodkov, kajti ti, so bili in še, ostanejo drama za tamkajšnje ljudstvo in njegove voditelje.

Tu seveda ni mesta za čustvena obravnavanja dogodkov, za izpovedovanje notranjih razpoloženj, ki jih vsak normalen človek čuti ob strašnem nasilju, ki se na tako odvraten način izvršuje nad dvema kulturama, ki sta se šele pred 23 leti rešila hitlerjanskega totalitarizma.

Če hočemo hladno, razumsko oceniti izid poti najvišjega predstavnika Češkoslovaške v Moskvo, moramo ugotoviti predvsem dve dejstvi: 1. s predsednikom Svobodo so se v Prago vrnili Dubček, Černik, Smrkovski in drugi državni ter partijski voditelji, ki so jih okupatorji ob svojem prihodu takoj aretirali ali internirali; 2. tuje zasedbene čete se bodo umikale s češkoslovaškega ozemlja po etapah, in sicer sorazmerno s stopnjo »normalizacije« razmer v državi.

DUBČEK OSTANE

Prvo dejstvo prav gotovo predstavlja za Čehe in Slovake velik in politično zelo pomemben uspeh, kajti vodstvo državnih in partijskih ustanov ostane v rokah ljudi, ki so bili od ljudstva zakonito izvoljeni. S tem je očitno dokazano, da se je Kremlju izjalovil načrt, ki je predvideval, da bo s fizično odstranitvijo Dubčeka in njegovih najožjih sodelavcev z vodilnih položajev nastala v državi takšna politična praznina, da jo bo nekakšno avtomatično, vsekakor pa brez posebnih težav, zasedla druga, Moskvi naklonjena garnitura. Kremeljski prvaki, ki so se odločili za brutalno, zahrbtno vojaško intervencijo, očitno niso računali, da je proces demokratizacije, ki se je začel z januar-skim partijskim plenomom, v nekaj mesecih dosegel že množičen obseg, vzpostavil trdno povezavo med političnim vodstvom in širokimi ljudskimi množicami, politično mobiliziral študentsko in delavsko mladino, tako da je ta v najhujših dneh vojaške okupacije pokazala tolikšno mero poguma, politične razsodnosti, pripravljenosti na žrtve ter zlasti demokratične zavesti in patriotičnega duha, da je svet — s Kremljem vred —

naravnost obstrmel. Okupatorjevi tanki so zato dejansko udarjali v prazno, saj se zaradi enotnega in odločnega odpora ter nastopa širokih ljudskih množic ni našel niti eden češki ali slovaški konservativec, ki bi si upal stopiti na pot izdajstva in javnega sodelovanja z okupatorjem. Kremelj je zato v takih razmerah imel samo dva izhoda: ali še ostreje pritisniti z vojaško in policijsko silo, kar bi se končno spremenilo v pravi pravcati genocid, ali pa pristati na formalna pogajanja s predstavniki zakonite oblasti, tudi s tistimi, ki jih je moskovska »Pravda« še pred dnevi označila za izdajavce. V Kremlju so izbrali, kot vidimo, drug izhod, s čimer seveda ni rečeno, da so se odpovedali svojim načrtom in namenom.

DRUGO DEJANJE DRAME

Dokaz za to je dejstvo, da so ostale okupacijske čete na Češkoslovaškem in da njihov odhod ne bo odvisen od volje češkoslovaških oblasti, temveč od volje Kremlja.

S tem se pa pričinja drugo dejanje češkoslovaške drame in njenega razpleta danes sploh ni mogoče predvidevati. Ze sedaj pa je gotovo, da so Dubček in njegovi prijatelji postavljeni pred strašne odgovornosti, pred najtežje, kompleksne probleme, ki ne bodo terjali samo razumske rešitve, temveč tudi odločanje po vesti. Prve težave nastajajo že v tem, da je tako globoko ponižane in razžaljene množice težko prepričati, da je bil kompromis v Moskvi edino pametna in tudi možna rešitev. Nadaljnja težava obstaja v tem, da ogromna večina ljudstva sploh Sovjetom ne verjame več, ne zaupa njihovim besedam in zagotovitvam, čemur se ne moremo čuditi glede na hinavske metode, ki so se jih poslužili v svoji politični praksi. Če pa bi bila cena za odhod okupacijskih čet odklon in morda celo zatajitev sklepov in smernic januarskega partijskega plenuma, potem je jasno, da bi si Dubček in prijatelji pripravili zaupanje ljudstva, in tudi dela samega partijskega članstva, s čimer bi Dubček zgubil tisto edino oporo, ki se ji ima zahvaliti, da se je lahko vrnil v Prago.

NE GRE ZA KAPITALISTIČNO RESTAVRACIJO

V svojih govorih češkoslovaškemu ljudstvu sta tako Svoboda kot Dubček zagotovila, da ne mislita odstopiti od že začrtane politike, vendar iz njihovih besed je jasno razvidna zaskrbljenost za nadaljnji razvoj. »Potrebno je — je med drugim dejal Dubček — sprejeti določene omejitve pri izvrševanju nekaterih svoboščin. Verjemite pa,

da smo ostali zvesti svojim ciljem in da se nismo od njih oddaljili. Toda pot do teh ciljev bo daljša, kot smo mislili prej.« »V skladu s sklepi plenuma Centralnega komiteja v januarju, aprilu in maju — je poudaril Svoboda — hočemo dalje razvijati socialistični sistem in okrepi njegovo humanistični in demokratični značaj.« a kljub temu — je še dodal predsednik — »nočem prikrivati stvarnosti, kajti boleče posledice dogodkov teh dni bodo še dolgo ostale.«

Ne glede na konkretne politične ukrepe, ki jih bodo češkoslovaški voditelji sprejeli za »normalizacijo« razmer, mislimo, da se bo prej ali slej izkazalo, da je bila sovjetska vojaška intervencija bolj znak politične šibkosti in politične nerazume, ki sta zajeli del kremeljskih prvakov ob spoznanju, da utegne češkoslovaška izvirna pot v socializmu imeti nepredvidene posledice ne samo na Poljskem in Madžarskem, temveč tudi v sami Sovjetski zvezi. Ne gre za to, da bi pretila nevarnost kake kapitalistične restavracije, ker to že nasprotuje logiki zgodovinskega razvoja, temveč gre v prvi vrsti za nadaljnji razvoj in posodobljenje samega socialističnega sistema in za njegovo prilaganje zahtevam današnjega človeka, sedanjne družbe, kot tudi zahtevam posameznih narodnih skupnosti in držav. Kdor tega ne razume, pomeni, da je okostenel, konservativec, ki se ne more otresti starih, od plesni poraščenih kolupov, in hkrati dokazuje, da mu je sama logika dialektike dejansko tuja.

NALOGE

SVOBODOLJUBNIH NAPREDNIH SIL

Mislamo zato, da se ne motimo, če trdimo, da je vojaški napad na Češkoslovaško že samo po sebi obsojen na neuspeh, da pa bo hkrati, čeprav se to čudno sliši, pospešil sprostitve resnično naprednih sil v sami Sovjetski zvezi in njenih sedanjih zaveznicah ter jih prisilil, da bodo same začele stopno obračunati s tistimi, ki danes predstavljajo resnično reakcijo v okviru držav s socialistično notranjo ureditvijo in hočejo igrati vlogo reakcionarnega 'žandarja' tudi na vrsto držav in narodov izven svojega območja. Češkoslovaški primer bo seveda imel svoje posledice tudi na Zahodu, kjer morajo resnično svobodoljubne, demokratične in napredne sile prav tako obračunati z določenimi miti, kot je na primer slepo verovanje v splošno veljavnost sovjetskega modela, ter se obenem otresti skušnjave, da bi capljali za ameriškim materialističnim in egoističnim modešom, ki je tudi te dni — kot že prej v Vietnamu in doma — pokazal svojo strukturno in zlasti idejno šibkost in nemoč.

D. L.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 1. septembra, ob: 8.30 Kmetijska odaja; 9.00 Sv. maša; 9.50 Spohr: Fantazija za harfo; 10.00 Pource lov godalni orkester; 10.45 V prazničnem tonu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Reka Donava«; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 Krylov »Nauk hčera«; Enodejanka; 16.50 Revija orkestror; 17.30 Vabilo na ples; 18.30 »Tintoretto ob 450. obletnici rojstva«; 18.45 Orkester pripoveduje; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30; Zbor ljubljanske Radiotelevizije; 20.00 Sport; 20.30 Bednarik: »Pratika«; 21.00 Operetne melodije; 21.35 Sodobna glasba; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 2. septembra, ob: 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 12.00 Harmonikar We ton; 12.10 »Poletna srečanja«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Izbor motivov in melodij; 17.00 Pecchiorijev ansambel; 17.20 Ne vse, toda o vsem; 17.30 Glasba za vaš transistor; 18.00 Zbor Sikstinske kapetle; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Iz Franckovega in Vladovega opusa; 19.30 Vodeb: S Plečnikom po Italiji; 19.40 Glasovi in slogi; 20.00 Športna tribuna; 20.30 Veresov madžarski orkester; 20.50 J. Tavčar »Ardengo Soffici«; 21.10 Pol ure popevk; 21.40 Slovenski solisti; 22.05 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 3. septembra, ob: 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 12.00 Bednarik »Pratika«; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Klavirski duo Russo-Safred; 17.20 Italijanščina po radiu; 17.35 Glasba za vaš transistor; 18.00 Zbor »F. Prešeren« iz Boljunca; 18.30 Koncertisti naše dežele; 18.55 Elliotov orkester; 19.10 »Plošče za vas«; 20.00 Sport; 20.00 Mussorgski: »Boris Godunov«, ljudska glasbena drama.

♦ SREDA, 4. septembra, ob: 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 12.00 Za vsakogar nekaj; 12.10 Pomek s poslušavkami; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasbeno potovanje okoli sveta; 17.00 Casamassimov orkester; 17.20 »Odvetnik za vsakogar«; 17.30 Glasba za vaš transistor; 18.30 »Ljudske pesmi«; 18.50 »The Charleston Hot Peppers«; 19.10 »Higiena in zdravje«; 19.20 Razkuštrane pesmi; 20.00 Sport; 20.30 Simfonični koncert; V odmoru (21.30) »Za vašo knjižno polico«; 22.15 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 5. septembra, ob: 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 12.00 Zname melodije; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Na marimbo igra Safred; 17.20 Italijanščina po radiu; 17.35 Glasba za vaš transistor; 18.00 Zbor »A. Zardini« iz Pontebbe; 18.30 Ital. skladatelji; 18.50 Young izvaja lastne motive; 19.10 D. Kraševac »Zlata skrinjica«; 19.25 Priljubljene melodije; 20.00 Sport; 20.30 Giannini »Roke kvišku!«, igra v 3. dejanjih; 22.30 Skladbe davnih dob; 22.40 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 6. septembra, ob: 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 12.00 Trobentač Eddie Calvert; 12.10 »Gospodinja nakupuje«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Izbor motivov in melodij; 17.00 Tržaški mandolinski ansambel; 17.20 Ne vse, toda o vsem; 17.30 Glasba za vaš transistor; 18.00 »Beri, beri, rožmarin zeleni«; 18.30 Tajčević: Pet preludijev; 18.45 Igra skupina »Living Strings«; 19.10 »Kam v nedeljo?« 19.20 Priljubljene melodije; 20.00 Sport; 20.30 Gospodarstvo in delo; 20.45 Koncert operne glasbe; 21.45 Veseli utrinki; 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 7. septembra, ob: 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 12.00 Na elektr. orgle igra Morgan; 12.10 »Iz beležnice fotoreporterja Magajnes«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Semen plošč; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 Avtoradio; 16.10 Mantovani izvaja Berlinove valčke; 16.30 Mladi solisti; 16.45 Karakteristični ansambli; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.40 Otrokov pravljčni svet: »Šivilja in škarjice«; 17.50 Vrabčev vokalni sekstet; 18.30 Moj stri jazz: Milt Jackson; 19.00 Poje Rita Pavone; 19.10 »Poletna srečanja«; 19.20 Zabavni ansambli; 20.00 Sport; 20.45 Gogolj; Taras Bulba »Ostap v varšavski ječi«; 21.15 Za prijeten konec tedna.

TEDENSKI KOLEDARČEK

1. septembra, nedelja: Egidij, Mladen
2. septembra, ponedeljek: Stefan, Hranislav
3. septembra, torek: Dora, Darij
4. septembra, sreda: Ida, Zala
5. septembra, četrtek: Lovrenc, Just
6. septembra, petek: Humbert, Ljuba
7. septembra, sobota: Regina, Marko

Vzroki in posledice

Zahodni tisk in zlasti tisti v državah, ki mejijo na Češkoslovaško, ali ki niso bogve kaj oddaljene od nje, kot npr. v Nemčiji, Avstriji in Švici, je pretekli dni zaskrbljeno ugibal, kakšen vzrok je mogel pripraviti sovjetske voditelje do očitno blaznega dejanja, kot ga predstavljata okupacija Češkoslovaške in s katerim so se izenačili s hitlerjanci. Ena izmed domnev je bila ta, da se Sovjetska zveza kljub vsemu govorenju o miru ni odrekla svojim ekspanzionističnim ciljem in da predstavlja okupacija Češkoslovaške morda le prvi korak. V kratkem naj bi prišle na vrsto druge države in morda celo bliskovita zasedba Zahodne Nemčije in vse Evrope, glede na to, da so se Združene države na zunaj preveč zaposlile v Vietnamu in na znótraj moralno preveč oslabile, da bi mogle učinkovito reagirati — da niti ne govorimo o NATO, ki je dala v teh dneh presenetljiv dokaz svoje neučinkovitosti, saj so jo dogodki popolnoma presenetili. Medtem ko so se Združene države slabile s svojim nespretnim nastopanjem v Aziki, je sovjetska moč neprestano rastla.

Drugi morebitni vzrok sovjetskega vdora na Češkoslovaško domnevajo razni drugi komentatorji v notranji šibkosti Sovjetske zveze, v prerivanju za oblast v vodilni sovjetski skupini, v kateri so morda spet zmagali »trdi«, ki so tudi v mednarodnih zadevah za politiko trde roke.

A še najbliže resnici so najbrž tisti komentatorji, ki vidijo vzrok za brutalni sovjetski nastop proti Češkoslovaški v naravi takoimenovanega sovjetskega socializma, ki je popolnoma alergien za svobodo, za vsako obliko svobode, ne le v lastni državi, ampak tudi v drugih državah sovjetskega bloka. Sovjetska zveza je danes tvorba, ki ima paničen strah pred bacilom svobode, zlasti pred bacilom tiste vrste, ki se mu pravi svoboda tiska. Kajti svoboda tiska pomeni različnost mnenj, tak pluralizem pa pomeni različnost konceptov in bi nujno privedel prej ali slej tudi do političnega pluralizma, ob vsej zvestobi socialističnemu sistemu kot obliki družbene ureditve. Svoboda pomeni odkrito kritiko in tega si sovjetski veljaki ne morejo privoščiti, če hočeta ostati na oblasti.

Vse skupaj so privedli tako daleč, da danes nji-

hov socializem ne le ne pomeni večje svobode in humanizacije, v primerjavi s kapitalističnim sistemom, o čemer so sanjali Marx in drugi teoretiki socializma pred sto leti, ampak ravno obratno. Sovjetski pojem socializma je danes, kot je bil pod Stalinom (a to se je začelo že prej), popolna negacija, popolno nasprotje svobode. Materialni uspehi, kot so npr. sovjetski »sputniki« ali izdelki težke in oboroževalne industrije, nikakor ne odvagajo svobode. Če so bili doseženi za ceno svobode, so plačali narodi Sovjetske zveze zanje vse previsoko ceno. Če cilj socializma ni v tem, da prinese ljudem več svobode in boljše življenjske pogoje kakor drugi gospodarski in družbeni sistemi, kakšen smisel potem že ima? To vprašanje se nujno vsiljuje ob podobi sovjetskega socializma, kot nam jo je ponovno razkril sovjetski zločin nad Češkoslovaško, po tistem, kar je zakrivila Sovjetska zveza nad baltskimi narodi, nad Jugoslavijo in nad Madžarsko.

Ni dvoma, da smatrajo vodilni ljudje v Kremlju za socializem tisto, kar se zdi le njim samim prav. Njihova briga pa velja predvsem ohranitvi hegemonije in interesov Sovjetske zveze nad državami vzhodne Evrope. Ves njihov »socializem« ni v bistvu nič drugega kakor imperialistični interesi sovjetske države. Ravno zato se požvižgajo na mnenje in kritike komunističnih partij po svetu. Sodelovanje teh partij jim je sicer dobrodošlo, a zanesejo se samo na sovjetske divizije in na njihovo oborožitev. Zato se lahko mirno reče, da so ravno sovjetski veljaki danes tisti ljudje v vsem takoimenovanem socialističnem svetu, ki imajo najmanj zaupanja v socialistično idejo. In ker ne verujejo več vanjo, je tudi ne vzameta več resno. Zanje je edina realnost sovjetski imperij, ki bi ga radi ohranili in po možnosti razširili. Svoboden, pravi demokratičen socializem na Češkoslovaškem jim je pomenil nevarno žarišče bacilov svobode, ki bi mogli okužiti tudi druge socialistične države in celo Sovjetsko zvezo samo. Zato se jim je zadelo, da je treba udariti in uničiti to kužno žarišče, ko so se pri pogajanjih v Čierni in Bratislavi prepričali, da jim češkoslovaški voditelji sami ne bodo napravili te usluge. In so udarili.

Vprašanja dr. Štoke

Deželni svetovalec Drago Štoka je poslal predsedniku deželnega sveta naslednjo interpelacijo v zvezi s pripravljalnimi deli za gradnjo tovarne GMT.

»Te dni so se začela v Boljuncu pripravljala dela za gradnjo tovarne velikih motorjev DIESEL. Pripravljala dela pa so zaradi bližnje trgatve hudo prizadela kmetovalce. Buldožerji namreč čistijo zemljišča ter istočasno rujejo in podirajo trte, sadno drevje, oljke itd. Dozorevajoči sadeži, ki še visijo na trtah in na drevju, so tako neizprosno obsojeni, da se jih pomendra. Zdi se, da je šel po vinogradih ciklon, ki je uničil vse. Ljudje skušajo odpeljati domov, kar se da rešiti, a ne morejo razumeti, zakaj niso pristojne oblasti smatrale za umestno, da se ta pripravljala dela odložijo za kakih 20 dni, se pravi toliko časa, da bi grozdje dozorelo.

V zvezi z zgornjim pojasnilom sprašujem deželni odbor, a zlasti odbornika za kmetijstvo, gozdove in hribovsko gospodarstvo, kaj namerava ukreniti, da bi se nemudoma zaščitile zakonite koristi kmetovalcev, ki bodo razlašeni.

Posebej sprašujem pristojnega odbornika, da bi zvedel, če namerava:

1. posredovati pri pristojnih oblasteh, da se dela v teku prekinejo, ali pa da se jih osredotoči na zemljišča, kjer ni trt in sadnega drevja ter se tako da kmetovalcem možnost, da čez kakih 20 dni oberejo dozorele zadeže;

2. če bi se to izkazalo za nemogoče, kaj namerava odbornik ukreniti, da bi kmetovalci dobili takojšnjo pravično odškodnino za škodo, ki jo buldožerji prizadevajo njihovim vinogradom in sadnemu drevju.«

DEMONSTRACIJE V MOSKVI

Skupina sovjetskih intelektualcev je priredila pred Kremljem demonstracijo proti zasedbi Češkoslovaške, Sovjetska policija je surovo nastopila in jih aretirala, med njimi ženo zaprtega pisatelja Daniela. Nekemu ujetniku so tudi izbili nekaj zob.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphi« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29477

Dramatičen položaj češkoslovaških turistov

(Od našega posebnega dopisnika)

Kdor je prevozil, kakor pisec teh vrstic, v zadnjih dneh z avtomobilom ceste, ki peljejo po ozemlju zahodnih držav proti Češkoslovaški, se je mogel prepričati o dramatičnem položaju, v katerem se je znašlo na tisoče in tisoče čeških in slovaških turistov, ki so letos končno brez težav dobili potne liste, da so obiskali sosedne zahodne države, pa tudi Jugoslavijo in Italijo. Ceste v severni Italiji, posebno pa v Avstriji in zahodni Nemčiji, so polne avtomobilov s češkoslovaškimi tablicami, ki vozijo sem in tja in ne vedo, kam bi. Potniki v njih bi se radi vrnili domov, pa si ne upajo, dokler se položaj doma ne razčisti. Ne mika jih, da bi ob povratku padli v roke sovjetskim okupatorjem ali v novo brezupno podložništvo kakih vlad, kot jo mračno simbolizira Novotny. Po drugi strani jih tudi ne mika, da bi se proglasili za politične begunce in zaprosili v državi, kjer se trenutno nahajajo, za politično zavetje. Velika večina bi rada vsaj počakala s to usodno odločitvijo. Tako neodločni in v strahu križarijo sem pa tja po cestah v Avstriji, severni Jugoslaviji ali zahodni Nemčiji in čakajo na boljše novice iz domovine.

Vse povsod so deležni simpatij in pomoči. V Avstriji jim nudijo oblasti zastoj bencin, hrano in po potrebi prenočišče. Tudi ljudje jim pomagajo, kolikor morejo, ter skušajo omiliti njihovo bolečino. V nekem trgu na Salzburškem smo videli jokajočo češko družino srédi skupine domačinov. Jokala sta celo oče in odrasli sin. Večina teh turistov, ki so jih usodni dogodki zalotili zunaj domovine, pa se zadržuje na Dunaju. V vseh ulicah v središču mesta je videti parkirane češke avtomobile, značilne svetlobarvane »Škode«. Ob vogalu cerkve svetega Štefana je nekako zbirališče mladih Čehov. Ko smo prišli v nedeljo popoldne, so pravkar pripravljali protestne obhode po mestu. Dva policijska uradnika v cilvilu sta opozarjala organizatorje, naj ne nastopajo izzivalno do Sovjetske zveze, in jih opomnila, da je potrebno imeti za tak obhod policijsko dovoljenje. Ko smo odšli,

je diskusija še trajala, toda čez eno uro smo videli, da se je sprevod že formiral, s češkoslovaško zastavo na čelu. Vodila ga je skupina študentov iz Prage, ob vneti pomoči nekaj holandskih študentov in študentov in študentk, ki so se bili pravkar vrnili z izleta v Prago in so imeli na svojem avtu s holandsko registracijo češkoslovaško zastavo. Razumljivo je, da avstrijske oblasti ne žele izzivati sovjetskih čet na svoji meji, po drugi strani pa ni mogoče zanikati, da izkazujejo češkoslovaškim turistom vso mogočo simpatijo in podporo, kljub svoji uradni nevtralnosti.

Na dunajskih ulicah je videti parkirane češke avtomobile, na katerih so postavljene table iz kartona, kjer piše v slabi nemščini, da so avtomobili naprodaj. Očitno so se njihovi lastniki že odločili, da ostanejo v tujini. To so zlasti taki, ki so bili že pod Novotnyjem zaprti. Avstrijski in drugi zahodni tisk se tudi zelo pohvalno izraža o pomoči, ki jo jugoslovanske oblasti, Rdeči križ ustanove in družine izkazuje češkoslovaškim turistom, ki so preživljali počitnice v tej državi. Baje je bilo pretekle dni takih turistov v Jugoslaviji okrog 40.000. Mnogi so našli zavetje v študentskih domovih, ki so ostali čez počitnice prazni, ali kje druge, kjer žde okrog radijskih aparatov in poslušajo novice iz domovine. Nekateri so šli tudi delat v jugoslovanske tovarne, da pokažejo svojo hvaležnost za pomoč. Razni

časniki, kot npr. graška »Süd-Ost Tagespost«, so prinesli obširne in pohvalne komentarje o skrbi jugoslovanskih oblasti in zasebnikov za češkoslovaške begunce in sploh o odločni jugoslovanski politiki v zvezi z invazijo na Češkoslovaško. Omenjeni graški list je objavil tudi serijo intervjujev z Mariborčani in češkoslovaškimi turisti v Mariboru. V Jugoslavijo se je zateklo tudi na tisoče čeških turistov iz Bolgarije.

Ti desetstisoči Čehov in Slovačkov, ki so bili te dni v sosednih zahodnih državah, so se tudi lahko prepričali, da ni bilo nikjer nobenih zahodnih priprav za napad na Češkoslovaško, na kar se izgovarjajo sovjetski okupatorji. Nikjer ni nikakih koncentracij čet »nemških revanšistov« itd. Ti izgovori so naravnost smešni, saj nihče, niti Zahodna Nemčija, ne more misliti na kak napad na sile varšavskega pakta brez pomoči Združenih držav. Te pa so, kot je videti, pustile Sovjetom proste roke, da »napravijo red na svojem vrtu«, kot se je izrazil neki komentator, pod pogojem seveda, da pusti tudi Sovjetska zveza njim, da »delajo red na svojem vrtu«, pa čeprav leži v Vietnamu.

Češko in slovaško ljudstvo danes za gotovo ve, kje ima svoje prijatelje in da mu nič ne grozi od sosednih zahodnih narodov. Nasprotno, javnost v teh državah je jasno pokazala svoje sočutje in simpatije z nesrečnima narodoma Češkoslovaške, enako kot javnost v Jugoslaviji in tudi v Italiji.

E.

Boji v Biafri

Nigerijske čete, katerim dobavljajo orožje Sovjetska zveza, Anglija in ZDA, so zavzele v nedeljo začasno glavno mesto Biafre, Abo. Mesto je bilo prazno. Okrog 200.000 Biafrčanov je pobegnilo pred Nigerijci v pragozd. Biafrske redne čete, ki so baje dobile od nekod nekaj orožja (od Francije?), pa se pripravljajo na bitko severno od mesta.

Dobave živil Mednarodnega Rdečega križa za biafrsko civilno prebivalstvo postaja

jako kljub pogajanjem z Nigerijci vedno težja. Nigerijska letala so nalašč z bombami poškodovala letališče, ki ga je nigerijska vlada na pritisk svetovnega javnega mnjenja dovolila za pristajanje letal, ki dovažajo živila. Rdeči križ ima zdaj na razpolago pet letal za dovažanje živil stradalnemu prebivalstvu v Biafri. Letala se dvigajo ponoči s španskega otoka Fernando Po in če gre vse po sreči, lahko izkrcajo vsako noč po 80 ton živil, kar pa seveda zdaleč ne zadostuje.

F.J. * 29 SMRT V POMLADI

V njeni drži je bilo nekaj, kar ga je močno vznemirilo, nekaj brezmejen obup. Imel je občutek, da je že vse jutro ždela v tej drži na pručici in jokala.

»Mama, kaj vam je?« je vprašal, ne da bi se dotaknil kave.

»Se je kaj zgodilo?«

Namesto odgovora je začela tiho ihteti. Vstal je od mize in stopil k njej.

»Mama, kaj se je vendar zgodilo?«

»Saj sam dobro veš.« je zahlipala med jokom, toda v njenem glasu je trepetala jeza.

»Ne vem, mama. Ali sem vas jaz razžalil?«

Ni odgovorila, toda njeno telo se je stresalo od joka in izmed prstov, s katerimi si je zakrivala obraz, so ji drsele solze.

»Mama!« je vzkliknil prestrašeno.

Pomislil je, kaj bi se bilo moglo zgoditi. Zaslutil je.

»Mama, spregovorite vendar! Kaj se je zgodilo?«

»Hotela sem ti zlikati hlače, pa sem ti našla v žepu tisto sliko. Da te le ni sram!« je jezno zahlipala.

Da, slutil je, da je bilo to. Pozabil je bil notes z Majdino fotografijo v žepu hlače, katere je nosil doma, in mati, ki se ni mogla ubraniti skušnjave, da mu nekoliko pobrska po žepih, da odkrije sinove majhne skrivnosti in intimnosti, ki pa so vendarle vzbujale v njej tajno ljubosumnost, mu jo je našla. Slika ji je potrdila slutnje, ki so se je pollašale zadnje čase, čeprav se jih je branila, ker bi bile s tem pokopane vse njene lepe sanje, ki jih je tako dolgo gojila.

Tine je molčal. Čeprav je s strahom čakal na to uro, zaradi bolečine, ki bi jo prizadel materi, je v dnu srca vendar težko čakal, da bi prišla, da bi lahko odvrigel breme, ki je postajalo pretežko. Tiho je stal ob materi in občutil obenem z njo vso njeno bolečino in razočaranje, hkrati pa je začutil olajšanje, kakor da je končno vendarle zdrknila z njega skrivna teža, ki ga je dušila.

Njegov molk je izdal materi vso resnico. Z zadnjim upanjem, ki je ugasnilo v njej, pa je izgubila tudi zadnji ostanek moči in oblasti nad seboj. Izbruhnila je v krčevit jok, da so ga morali slišati na cesto. Naslonila je glavo na svetlo jekleno ploščo ob robu štedilnika, katero ji je tolikokrat pomagal očistiti s cunjjo in pepelom, ko je bil majhen, in se zgrbla sama vase, kakor da se je nenadno prevalila nanjo nevidna peza, ki je doslej težila njega. Njena stara ramena ji niso bila kos.

(Dalje)

Tržaškega

LETOS BODO TRETJE LETO

Študijski dnevi v Dragi pri Bazovici

V soboto, 31. avgusta, se bodo začeli študijski dnevi slovenskih izobražencev v Dragi pri Bazovici. Kakor v preteklih dveh letih, tudi letošnje pripravljajo in jih organizira Društvo slovenskih izobražencev v Trstu. Obrnili smo se na predsednika društva, prof. Jožeta Peterlina, da bi dal nekaj pojasnil našim bralcem, saj jih gotovo zanima ta zanimiva kulturna manifestacija, ki se po svoji važnosti dviga nad običajna predavanja in srečanja.

Katero je bilo letos glavno vodilo študijskih dni?

Zbrati slovenske izobražence, ki jih doseže naše vabilo, k razpravi o naših življenjskih narodnih problemih. Primerjati naša gledanja, vsaj vedeti, kakšna so, morda zblížiti poti do njih reševanja. Morda mislimo zadnje dni ob češkoslovaški tragediji bolj kot sicer na vlogo in naloge, ki jih imajo izobraženci v življenju vsakega naroda, tedaj tudi našega. Važno se nam zdi, da se srečamo izobraženci iz zamejstev z izobraženci iz Slovenije in primerjamo svoje poglede, saj smo vendar vsi v službi istega naroda, čeprav na različnem prostoru.

Katere probleme boste obravnavali letos na študijskih dneh in kdo so predavatelji?

Soboto popoldan bomo posvetili vprašanju: *Združena Evropa in Slovenci*. Glavno predavanje ima ob 17. uri odlični znanstvenik in strokovnjak za narodno vprašanje dr. Janez Pleterski iz Ljubljane. Da pa bi osvetlili vprašanje z različnih strani, bomo imeli več koreferatov. Tako bo dr. Ludovik Vrtačič iz Freiburga govoril o temi: Kako gleda na ZE Slovenec, ki živi zunaj Slovenije. Feliks Bister z Dunaja bo govoril o temi: Slovenci med Vzhodom in Zahodom, dr. Lojze Tul iz Trsta pa bo prispeval razpravo: ZE in narodna manjšina. Na ta način bi želeli osvetliti vprašanje, ki ga rešujejo nekateri veliki narodi brez nas, nam pa je morda premalo jasno, kaj ustvarjajo morda tudi za nas.

V nedeljo bo v prostorih zborovanja nedeljska sv. maša kot prejnjša leta?

Ob 8. bo daroval sv. mašo mariborski pomožni škof, dr. Vekoslav Grmič. Ob 9.30 pa bo imel prvo predavanje Dialog Cerkve s svetom, po kratkem odmoru pa še drugo predavanje z naslovom: Geneza sodobnega ateizma, nakar bo razprava. Gospod škof je znan kot odlični predavatelj in teološki profesor, saj je predaval več let na teološki fakulteti ljubljanske univerze in smo zato res zadovoljni, da prihaja letos na naše študijske dneve.

Katerim vprašanjem ste posvetili nedeljski popoldan?

Naslov prve razprave ob 15. uri je: IZSELJENIŠTVO — problem malega naroda. Predaval bo prof. dr. Vekoslav Klemenčič, ravnatelj geografskega inštituta na ljubljanski univerzi. Izvajanja predavatelja, ki ima brez dvoma jasn razgled po našem izseljeniškem prostoru, bodo v podrobnostih še dopolnili koreferati. O tem problemu na Koroškem bo govoril predsednik narodnega sveta koroških Slovencev, dr. Valentin Inzko iz Celovca, o izseljeništvu iz Goriške in Tržaške bo predaval znani zgodovinar in pisec, prof. Rado Bednarik iz Gorice; o izseljeništvu posebej v tržaški okolici bo dopolnil prejšnjo sliko časnikar Bogo Samsa.

VPISOVANJE V SOLO GLASBENE MATICE

Vpisovanje v šolo Glasbene matice bo od 2. do 14. septembra t. m. od 10. do 12. ure dopoldne v pisarni Glasbene matice v Ulici Ruggero Manana št. 29.

Vpisovanje v Gorici bo v pisarni SPZ v Ulici Ascoli št. 1.

Vpisovanje v podružnicah bo v dnevih, ki bodo objavljani v časopisu.

Pouk se prične 16. septembra t. l. za glavne in stranske predmete. *Ravnateljstvo*

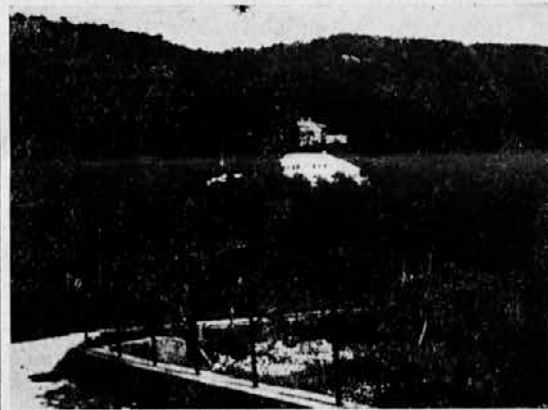
Franc Mljač iz Trsta bo nanizal nekaj podatkov o izseljeništvu v Kanalski dolini, posebej pa bo osvetlil problem izseljeništvu v Beneški Sloveniji eden od Benečanov.

Nedeljski popoldan je na programu še eno predavanje.

Da, za zaključno predavanje letošnjih študijskih dni smo naprosili pisatelja Alojza Rebulu, ki bo govoril o temi: Slovenec med domom in svetom. Predavanje bo naslonil na lik našega znanega slovenista, pred nedavnim umrlega prof. Solarja. Z izletom, ki bo v ponedeljek v tržaško okolico, posebno za tiste, ki bodo prišli morda od drugod, bomo zaključili naše letošnje srečanje slovenskih izobražencev. Predavanja bodo na prostem za poplajem v Dragi, kot lansko leto.

Pričakujete veliko udeležbo?

Zdi se, da se bodo našemu vabilu odzvali vsi tisti slovenski izobraženci, ki so zavzeti za vprašanje, ki zadevajo naš narod. Zanimali pa se bodo tudi za probleme, s katerimi se srečuje vsakdo izmed nas ali v družbi s sočlovekom. Mislim pri tem na razpravo, ki jo bo vodil mariborski škof in ki bo gotovo zelo zanimiva. V zvezi z udeležbo bi se želel opravičiti, če koga naše vabilo ni doseglo ali se je na poti kje ustavilo. Vse slovenske časopise smo naprosili, da bi objavili spored študijskih dni in bomo želeli s tem povabiti vse, ki te časopise bere. Vsi slovenski izobraženci so tedaj dobrodošli.

Pot v Drago

† Jože Škerk

V sredo, 28. t. m., je po krajši boleznii umrl daleč naokrog znani kmetovavec in posestnik Jože Škerk iz Bajte pri Sempolaju. Bilo mu je 82 let. Z njegovo smrtjo smo Kraševci zgubili svojega odličnega predstavnika, naši kmetovalci pa dolgoletnega predsednika stanovske organizacije »Kmečke zveze«.

Jože Škerk je vse svoje življenje tudi aktivno posegal v upravno-politično življenje svoje vasi in občine. Ko je bila šempolajska občina še samostojna, je nekaj let bil njen župan. Po drugi svetovni vojni je bil na prvih svobodnih volitvah leta 1949 izvoljen v devinsko-nabrežinski občinski svet in upravni odbor, kjer je aktivno sodeloval pri postavljanju temeljev demokratični občinski upravi. Ves čas po vojni je bil tudi podpredsednik Hranilnice in posojilnice v Nabrežini.

Naj bo zvestemu sinu našega Krasa lahka domača zemlja. Hudo prizadeti družini, zlasti sinu dr. Jožetu, izrekamo globoko občuteno sožalje.

† dr. Edko Križnič

Dne 28. t. m. se je po dolgi, hudi boleznii poslovil od tega sveta znani živinozdravnik dr. Edko Križnič z Opčin. Poslovil se je od nas, ko mu je bilo komaj 60 let.

Sposobnega, srčno dobrega moža bomo ohranili v najlepšem spominu. Sorodnikom, zlasti gospe vdovi in otrokom izrekamo globoko sožalje.

LEP PRAZNIK SV. JERNEJA NA OPČINAH

V nedeljo smo Slovenci na Opčinah po dolgem času praznovali god farnega patrona sv. Jerneja. Slovesno pritrkavanje zvonov je že na predvečer vabilo vse Opence, naj se zgrnejo okoli cerkve in naj predvsem oni praznujejo ta dan, saj ga zadnja leta skušajo vsi drugi, ki gotovo ne čutijo tako kot naši preniki, ki so zavetnika za svojo vas izbrali.

Zelo lepa je bila slovesna sv. maša in cerkveni pevski zbor je znova prepričal vse, da je eden najboljših, če ne najboljši

(Nadaljevanje na 7. strani)

Razgovor s predsednikom E. Krausom

Dne 21. septembra bo Zadruga »Naš Kras« uradno odpela v Repnu »Kraško hišo«, hkrati pa bo priredila »kraško ohceto«. V zvezi s tema zanimivima in pomembnima prireditvama smo zaprosili za razgovor predsednika zadruge Egona Krausa, ki je na naša vprašanja takole odgovoril:

Kako potekajo priprave za otvoritev muzeja »Kraška hiša«?

Pred dnevi smo končali zidarska dela, sedaj imajo nekaj dela še mizarji, potem bodo prišli na vrsto električarji in ko bodo ti odšli, bo hiša končana. Med tem časom pa zbiramo razne predmete, s katerimi je treba hišo opremiti. Zbranih imamo že precej predmetov, vendar jih še več manjka. Prepričani pa smo, da bo muzej vsaj v glavnih obrisih končan do 21. septembra, ko bo njegova uradna otvoritev.

Kako pa je s »kraško ohceto«?

Tudi za kraško ohceto počekajo priprave v redu. Trenutno smo najbolj veseli uspeha v samem Velikem Repnu, kjer so se člani pevskega zbora odločili za nakup narodnih noš, in sicer potem ko so enak sklep sprejele tudi repentaborske žene in dekleta. To dejanje po našem mnenju presega okvir vasi in občine, saj je lahko za vzgled vsem Slovincem, pa naj živijo kjerkoli.

Glede podrobnosti v zvezi s kraško ohceto lahko za danes povem samo to, da bo gotovo prišel narodno-zabavni ansambel »Siak« iz Ljubljane, znani harmonikar Avgust Slavko, da bodo prišle delegacije narodnih noš iz Slovenije in Koroške in da se tudi na našem področju ženske pripravljajo, da bi prišle v čim večjem številu na ohceto, seveda v narodnih nošah. Edino negotova je udeležba folklorne skupine »Franceta Marolta«, vendar mislimo, da bo tudi ta sodelovala v nedeljskem popoldanskem programu.

Kaj pa preskrba, saj bo ta dan prišlo v Repen prav gotovo več tisoč ljudi?

Tudi na to mislimo. Običajnih kioskov sicer ne bo, zato pa bodo številna dvorišča repenskih hiš ta dan spremenjena v »osmice«, kjer se bo točilo pristno domače vino. Poskrbljeno bo tudi za pršut in klobase, tako da ne bo nihče lačen.

Omenim naj tudi to, da bodo vse repentaborske gostilne ta dan imele enoten poročni menu. V vsaki gostilni bo tudi harmonikar, tako da bo povsod slavnostno, ženitovanjsko vzdušje, jedi pa bodo take, kakršne so bile v navadi na kraških ohceti pred sto leti. Seveda bo treba prostore v gostilnah pravočasno rezervirati.

Kaj pa če bo slabo vreme?

Ohceto bo ob vsakem vremenu, seveda si pa vsi želimo lep in topel sončni dan.

ČESKOSLOVASKA NA OBČINSKI SEJI

V ponedeljek je razpravljala goriški občinski svet o resolucijah posameznih strank ob sovjetskem vdoru na Češkoslovaško. Vse stranke, s komunisti vred, so bile enotne v obsodbi uporabe nasilja proti svobodnemu izražanju in uveljavljanju. Posamezne resolucije so pa pokazale zanimive odtenke.

Sprejeta je bila izjava leve sredine, za katero je glasovala tudi Slovenska demokratska zveza. Župan Martina je v uvodnem govoru zagovarjal načelo mirnega sožitja brez sosedovega vmešavanja v notranje razmere. Demokristjan Cian je dodal še mnenje o novi Evropi, ki naj bi se z lastno socialno, kulturno in politično silo vrinila med oba sovražna bloka. Socialist Sancin je poleg obsodbe sovjetskega nasilja izrazil tudi obsodbo oboroženega reševanja sporov drugod po svetu. Obsodil je sovjetskega in ameriškega »žandarja«. Liberallec Majo je priporočal popolno obsodbo komunističnega sistema. Misin Pedroni je izražal mnenje, da se bodo morali spremeniti tudi gospodarski odnosi z evropskimi državami, ki imajo komunistično vladavino.

Največje zanimanje je vladalo za izjavo komunističnega svetovavca Battella. Ta je pa mirno izjavil, da smo priče nasilja komunistov nad komunisti; italijanski komunisti da so za nacionalno pot k socializmu (pripomba: med tem se pa že slišijo dru-

Beneška Slovenija

Trbiž

ZIVAHNA OBČINSKA DEJAVNOST

V začetku poletja so se letoviščarji in mimoidoči turisti kar čudili nad živahnim stalnim delovanjem in preurejanjem javnih naprav v Trbižu. Občinska uprava je imela v načrtu, ki ga je že skoraj izvedla, ureditev javne razsvetljave, odtočnih kanalov, asfaltiranja cest, hudourniških nasipov in vodovodov v Rutah, pri Sv. Antonu in v Rajblu. Stroški za vsa ta dela so bili preračunani na 320 milijonov lir. Vendar obstajata še dve težavi, ki žulita občinsko upravo. Ena je, kje in kako urediti nujno potrebni parkirni prostor za naglo naraščajoče število avtomobilov. Ob nedeljah jih je tudi preko tisoč, ki iščejo kak kotiček.

Druga težava pa je dobava vode v mestu samem. Dosedanji vodovod ne zadostuje več; treba ga je ojačiti. Ustrezna dela se bodo kmalu začela. K stroškom 40 milijonov lir bo prispevala v veliki meri deželna uprava.

Kljub temu načrtu so pa še druga vprašanja kot je ureditev javnega trga in splošni regulacijski načrt, ki razdvajajo mnenja. Zaradi njih so podali ostavko socialistični mestni odborniki, ki očitajo krščanskim demokratom, da zavlačujejo ta dela.

LITURGIČNI TEDEN

V nedeljo zvečer je odprl videmski nadškof Zaffonato liturgični teden v videmski stolnici. Trajal bo do nedelje. Udeležuje se ga 15 škofov, 800 duhovnikov in okrog 500 laikov, v prvi vrsti mladincev in mladink iz vse Italije. Prostorna osrednja ladja v stolnici je preurejena v nekaj avditorij z zvočniki in prevajalnimi slušalkami. Zborovalci razpravljajo o pastoralni liturgiji pri nedeljski službi božji.

gačne uradne izjave rimskega komunističnega vodstva); na koncu je obsodil sovjetski napad na svobodno Češko in je izrazil solidarnost češkemu ljudstvu. Zadnji govornik, odvetnik Sfiligoj, se je pridružil večinski izjavi in je izrazil začudenje, da niso Poljaki pustili svobodnega razvoja na Češkem.

Sovjetski komunistični udar proti češkoslovaški republiki so torej vsi obsodili, le vsak zastopnik je še kaj svojega dodal.

KONCERT ČESKEGA ZBORA

V torek zvečer je nastopil v veliki dvorani na goriškem gradu češki mešani zbor iz Prage. To pevsko skupino »Kühnuv smiseny zbor«, poznamo že od lanskega jesenskega nastopa v telovadni dvorani.

Zbor se je tudi letos uveljavil na mednarodnih polifonskih tekmah v Arezzu. Na povratku se je ustavil v Gorici. Dopoldne je sprejel češke pevke in pevce goriški župan Martina v občinski palači in jim je izrazil solidarnost Goričanov ob težkih dnevih, ki jih preživlja njih domovina.

Večerni pevski nastop jet obsegal dva dela. V prvem so praški pevci podali ljudske in umetne pesmi, v drugem delu pa polifonske, večinoma v latinščini. Nekateri so peli že v Arezzu, kjer so si priborili dve prvi in eno tretjo nagrado. Zbor je pel odlično, morda se mu je nekoliko poznala utrujenost. Poslušavci so do zadnjega kotička napolnili veliko dvorano in tudi sosednje sobane.

Z nastopom v Gorici je ta praški zbor, ki šteje blizu 70 pevcev in pevk, zaključil umetniško turnejo po Italiji.

Rupa-Peč

ROMARSKI IZLET

V nedeljo 26. avgusta je priredil cerkveni pevski zbor iz Rupe-Peči romanje na Svete Višarje, ki je zadovoljilo vse udeležence. Poleg pevcev so se udeležili romarskega izleta tudi nekateri vaščani in naš gospod župnik.

Veselo naključje je hotelo, da so priromali na Višarje tudi pevci in vaščani iz Standreža. Nabožna in narodna pesem je zato še tem bolj živo donela v cerkvi in raz višarskih vrhov. Mnogi tujci so nas z veseljem poslušali.

Posebno lepo je bilo še pri Belopeških jezerih. Tu so pevci priredili že skoro pevski koncert ob številni udeležbi, čeprav brezplačnih poslušavcev. Udeleženci si še žele takih izletov in romanj, ki utrjujejo tudi družabnost in veselje do slovenske pesmi.

GORISKA »ŠAGRA«

Turistične ustanove so letos vpeljale novo privlačnost za tujce in domačine. To naj bi bila skupna »šagra« vseh mestnih četrti. Šagra, pravzaprav samo zabavna prireditel, bo trajalo od sobote do torka 2. septembra na obširnem prostoru ob ulici Roma, kjer bodo zidali deželno palačo.

Na sporedu je predvsem ples v raznih oblikah. Nastopile pa bodo tudi nekatere folklorne skupine in tekmovalne skupine »briškolarjev«. Novost je tudi vstopnina 100 lir, ki daje tudi pravico do ene klobasice.

Iz Goriške

Števerjan

POBRATIMSTVO DRUSTEV - VINSKA KLET

Za naše katoliško prosvetno društvo se začena spet tisti letni čas, ko se ponovno razmahne društveno delovanje. Društveni poletni obiski v Sloveniji so zblížali naše člane s prosvetnimi delavci v Bohinju, in sicer z dramsko skupino iz Češnjice pri Srednji vesi v Bohinju. Že takrat je vznikla misel za medsebojne kulturne obiske. Bohinjeci ga bodo vrnili v soboto 7. septembra. Omenjena dramska družina bo nastopila pod okriljem našega društva v Katoliškem domu z Müllerjevo dramo »Vsi moji sinovi«.

Prosvetno društvo »Sedej« je razpisalo tudi loterijo z bogatimi dobitki. Čisti izkupiček je namenjen za nakup opreme v bodočih društvenih prostorih Kulturnega doma. Srečke se prodajajo v javnih lokalih, tudi v Gorici. Na razpolago so tudi pri društvenih članih.

Grozdje obeta kar dobro vinsko trgatve. Ob preudarjanju, kako bo s pridelkom, pride na misel tudi kupčija in prodaja. S tem pa je v zvezi tudi delovanje skupne vinske kleti. Izkazalo se je, da bi tu bolje sodelovali manjši pridelovavci kot pa večji. Ti zadnji bi dali kakih dvajset odstotkov in še to slabše vrste, manjši vinogradniki pa naj bi prispevali ves pridelek in s tem tudi boljše vrste, a z enakim dobičkom kot oni. Tu bo pač na mestu pameten dogovor.

Omeniti je treba še naše ceste. Občinska uprava si prizadeva, da bi jih vse uredila in asfaltirala po želji občinarjev. Kmalu se bo izvedel načrt za asfaltiranje ceste od Dvora na vrh k cerkvi. Cesta bo razširjena. Pred cerkvijo in kulturnim domom bo urejen lep trg, ki bo delal čast Števerjanu. Vsa ta dela bodo stala okrog 12 milijonov lir. Prav tako pa bo treba popraviti tudi cesto pod Ščednom. Tu pa se je zaenkrat prišlo le do načrtov in bo treba še potrpeti.

Društvena prireditel: v soboto, nedeljo in ponedeljek vabi društvo »Briški grič« na praznik grozdja v Števerjan. Mlajši se bodo vrteli ob veselih zvokih, starejši se bodo pa pomerili v briškoli.

ZBOROVANJE SLOVENSkih ZGODOVINARJEV

V dneh od 9. do 13. septembra prirejata Zgodovinsko društvo za Slovenijo in občinska skupščina Nova Gorica zborovanje slovenskih zgodovinarjev. Zborovanja bodo v veliki dvorani občinske skupščine v Novi Gorici.

Predavanja bodo v glavnem zajela moderno slovensko zgodovino v dobi od leta 1860 do konca prve svetovne vojne in zadnji dan o vprašanjih iz druge svetovne vojne. Udeleženci si bodo ogledovali tudi novogoriške muzeje, knjižnice in arhive. Obiskali bodo tudi Sv. Goro in Benečijo.

OBVESTILO O IZPITIH

Ravnateljstvo slovenske enotne srednje šole v Gorici sporoča, da se bodo začeli pripravniki izpiti za 1., 2. in 3. razred ter nižji tečajni izpit v ponedeljek 2. septembra z italijansko pismeno nalogo.

Razpored ustnih izpitov bo razglašen na šolski deski kot običajno.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova knjiga Jacquesa Maritaina

Sivolasi francoski katoliški filozof Jacques Maritain je objavil nedavno novo delo pod naslovom »Le paysan de la Garonne«, ki je vzbudilo v evropskem tisku in revijah precej pozornosti, ker se ukvarja v njem z aktualnimi problemi našega časa.

Maritain, ki je vdovec, živi zdaj največ v samostanu »Malih Jezusovih bratov« v Toulousu. To mesto pa leži, kot znano, ob reki Garonne. Naslov knjige »Le paysan de la Garonne«, po slovensko »Gmet iz Garonne« se nanaša na znani francoski rek »un paysan du Danube«, kmet od Donave, s čimer je mišljen človek, ki pove ali »blekne« ob pravem času in nekoliko grobo tisto, kar je treba povedati, oziroma načne vprašanje, ki ga je treba načeti. Z našovom svoje knjige je Maritain očitno menil samega sebe. On je tisti »kmet od Garonne«, ki načena vprašanja, o katerih je treba spregovoriti. To potrjuje podnaslov knjige, ki se glasi: »Star laik zastavlja vprašanja o sedanosti«. Za moto pa si je izbral duhoviti stari francoski filozof kitajski pregovor: »Nikoli ne vzemite prismodarij presno!«. Do zdaj so prodali te Maritainove knjige že nad 100.000 izvodov in je torej pravi »bestseller« francoskega knjižnega trga. V tem se je hudo zmotila znana katoliška revija »Témoignage Chrétien«, ki je ob izidu knjige nevoljno napisala, da je ne bo nihče bral. Omenjena revija, ki velja za glasilo takoimenovanih »progresistov«, je namreč to novo Maritainovo knjižo ocenila negativno.

Nekateri drugi pa so označili to Maritainovo delo za njegov »filozofski testament« in najdejo se celo taki, ki trdijo, da ga je napisal po nasvetu papeža Pavla VI. Maritain je namreč njegov osebni prijatelj, še iz časa, ko je kot prelat prestavil neko Maritainovo knjigo v italijansko.

Kaj pa obravnava Maritain v svoji novi knjigi? V njej se zavzema za filozofski realizem, za koncept resnice, stoječ na stališču, da resnica mora biti, kajti če je ni, potem tudi ni laži, zmote in normalnih zapovedi. Maritain, ki se je vedno zelo zanimal za družbeno ureditev in za pravični socialni red, obravnava najprej zadnji vatikanski

konci in njegov teološko-politični pomen. O tem pa razpravlja v duhovito-humorističnem slogu, kar pomeni pravo presenečenje za ljubitelje njegovih knjig, ki ga doznaj niso poznali s humoristične in satirične plati. Neki kritik ga imenuje »veseliga kristjana«.

Glavna tema njegove knjige je »velikanska neumnost, ki ima v zgodovini vedno približno enak volumen in se le seli iz enega tabora v drugega, pri čemer menjava samo svoj predznak«, kot večkrat napadale skušnjave »integralnosti«, to je piše Maritain. Sam priznava, da so tudi njega tipične skušnjave izobražencev, da bi skušali s

kar najpopolnejšo ideologijo, ki bi jo odkrili, rešiti vse probleme tega sveta. To je namreč tista velika neumnost, ki gnjavi človeštvo. Vendar se ni vdal temu sladkemu in tolažilnemu nihanju neumnosti, ki je zagrabilo toliko njegovih »ljubih sodobnikov«, kot jih imenuje, ter si je ohranil jasno glavo, kot sam z zadoščenjem ugotavlja.

Tu pa tam pa ga vendar pri pisanju preмага čustvo, na primer tam, kjer se jezi nad tistimi, ki si skušajo pridobiti priznanje mas s hlinjeno liberalnostjo in mazohističnim priznavanjem neke namišljene krivde. Ta gon po prilaganju trenutnim, miselnim modam imenuje kronolatricjo, od besede kronos — čas. Maritain je predvsem pristaž zdrave pameti, tudi v današnjem obdobju diafoga. Zanimivo je, da hudo kritizira Teilharda de Chardina, čeprav se tudi sam prišteva med napredne kristjane. Po njegovem je uganjal Charadin »fantastično teologijo«, v kar ga je zavedel njegov optimizem. Maritain pa hoče stati z nogami na zemlji — krščanski realist. *ff*

Knjiga o starih Ilirih

Pri italijanski založbi »Il Saggiatore«, v Milanu, v zbirki »Uomo e mito« (Človek in mit), je izšla nedavno knjiga hrvaškega arheologa Aleksandra Stipčevića o starih Ilirih. Knjiga ima naslov »Gli Illiri« in je izvirno delo, kar pomeni, da je izvirnik napisan v italijanščini. Aleksandar Stipčević je še mlad znanstvenik, rodil se je leta 1930 v Zadru, vendar velja danes že za največjega strokovnjaka za prazgodovino in zgodovino Ilirov. To ljudstvo je prebivalo na Balkanskem polotoku v zadnjem tisočletju pred Kristusom ter približno do prihoda slovansko govorečih ljudstev. Seveda pa so se Iliri že prej povečini poromali, vsaj jezikovno. Vse do današnjega časa pa ni nihče natančneje raziskal kulture in zgodovine tega ljudstva, katerega ostanki so se ob prihodu Hrvatov in Srbov rešili v planine. Njihov najzadnejši ostanek je danes verjetno albanski narod.

Aleksandar Stipčević, ki je študiral arheologijo na zagrebški univerzi in deluje zdaj v zagrebški Narodni univerzitetni knjižnici, je objavil že mnogo študij o Ilirih, tako v raznih srbsko-hrvaških kot tudi v italijanskih revijah. Že prej je tudi napisal knjigo o Ilirih, ki je bila prevedena iz italijanščine tudi v angleščino. To je zdaj že njegovo drugo knjižno delo o Ilirih. Knjiga obsega nad 250 strani teksta in mnogo dokumentarnih fotografij raznih izkopanin. Poleg uvoda in opozorila, kako se berejo slovanska in albanska imena, ki jih navaja v knjigi, vsebuje naslednja poglavja: »Zemljepisno območje in etnogeneza Ilirov«, »Zgodovinski razvoj Ilirov«, »Življenje Ilirov«, »Umetnost, vera, pokopje«, »Ilirski ostanki v poznejših balkanskih kulturah« in »Bibliografija«.

Avtor opozarja v prvem poglavju, da je možno črpati znanje o Ilirih iz dvojnega vira to je iz podatkov, ki jih navajajo stari grški in rimski pisatelji, ter iz arheoloških izkopanin. Nekaj pa prispevata k temu še dve drugi moderni vеди: jezikoslovna in narodopisna. Arheologija, jezikoslovje in narodopisje so v zadnjih desetletjih mnogo doprinesli k boljšemu znanju o Ilirih, vendar je ostalo še mnogo vprašanj nerešenih. Se vedno ni znano, kakšnega izvora so bili Iliri in do kod

vse so se razprostirali. O tem je bilo napisanih že mnogo študij — piše Stipčević — a pogosto so te študije stvari le še bolj zapletle, namesto da bi prispevale k rešitvi nerešenih problemov. Stipčević ne more z gotovostjo reči, če so Grki in Rimljani videli v Ilirih enotno ljudstvo, ali pa so tako imenovali mešanico vsakovrstnih ljudstev in plemen, ki so prebivala na Balkanskem polotoku. Gotovo se mu zdi, da so prebivala nekatera ilirska plemena tudi v Italiji, zlasti v Apuliji. Po njegovem mnenju se je izoblikovala ilirska etnija proti koncu bronzaste dobe in v prvi polovici železne dobe, a je težko reči, če so bili Iliri kdaj etnično popolnoma enotno ljudstvo.

Avtor navaja potem zgodovinske dogodke v zvezi z Iliri, kot so jih sporočili antični zgodovinarji. Več izvirnega najdemo v njegovem poglavju o življenju starih Ilirov, kjer pa si nasprotujeta njegovi mnenji, da so bili Iliri le malo različni od Grkov in Rimljanov, in da so bili visokorasli in svetlihi oči in las, po čemer bi bili torej bolj podobni Germanom. Ni znano, po čem to sklepa, ker so Albanci, Črnogorci itd. črnolasi in temnooki. Zelo dobro je dokumentirano poglavje o noši Ilirov, iz katerega izhaja, da se je marsikaj, na primer znane balkanske opanke, ohranilo do današnjih dni. Tudi v pogledu živinoreje so ostale stvari skoro neizpremenjene do danes. Po arheoloških najdbah sodeč pa so dobili Iliri plug šele od Keltov.

Zanimivo je, da Stipčević naglašja, kako malo je znanega o jeziku Ilirov, v nasprotju z raznimi slavisti južnoslovenskih narodov, tudi slovenskimi ki tolmačijo vse stare besede, ki ne spadajo v slovanski jeikovni fond, kot ostanke ilirščine.

Niti glede albanščine Stipčević ni gotov, če je res ostanek stare ilirščine ali pa le kakega paleobalkanskega jezika.

Stipčevićeva knjiga napravi močan vtis zaradi svoje znanstvene vestnosti in pomeni nedvomno lep korak naprej v raziskavah o Ilirih, hkrati pa je še le opozorila na to, kako malo v resnici vemo o tem starem ljudstvu z zanimivo izvirno kulturo.

Z lanskega zborovanja v Dragi

„SLOVANSKA VZAJEMNOST“ SE NI OBNESLA

Iz Vzhodne Nemčije in iz Madžarske poročajo, da prirejajo tam ljudje manifestacije vzajemnosti in simpatije zasedeno Češkoslovaško, kljub temu da sta njihovi vladi in vojski udeleženi pri napadu nanjo. S tem je vzhodnonemško in madžarsko ljudstvo dokazalo, da se ne strinja s tistim, kar počenjajo njihovi vladajoči v škodo Čehov in Slovkov. Iz obeh držav pošiljajo v Prago mnogo izrazov o vzajemnosti.

Značilno pa je, da o takih manifestacijah ne poročajo iz tistih okupatorskih držav, ki so po jeziku bližje Čehom in Slovkom, to je iz Bolgarije in Poljske. Bolgarija se obnaša proti Češkoslovaški posebno nesramno, kar je prišlo do izraza že na festivalu mladine v Sofiji, ko ni dovolila vstopa češkoslovaški mladini. Zdaj je vodja bolgarske

KP Živkov v nekem govoru med drugim celo grozil Jugoslaviji zaradi njenega zadržanja do zasedbe Češkoslovaške. Rekel je: »Nasprotniki vojaške intervencije v Češkoslovaški bi mogli ugotoviti, da je njihovo zadržanje nevarno (!)«.

Tako ni čudno, da je Jugoslavija zavarovala mejo z Madžarsko, zaradi česar je podaljšala vojaški rok mladeničem, ki so zdaj pri vojaki, in poklicala pod orožje dva letnika, kot poročajo. Verjetno je zavarovala mejo tudi proti Bolgariji, če je vzela resno takšne grožnje, kot je zgoraj omenjena.

☆

Proti okupaciji Češkoslovaške sta objavili ostro izjavo mladinska organizacija ZKS in študentska organizacija na slovenski univerzi.

ZA POZIVITEV NATO

Nemški kancler Kiesinger je predlagal v nekem intervjuju po radiu, da bi sklicali zaradi dogodkov na Češkoslovaškem vrhunsko konferenco vseh predsednikov vlad držav članic Atlantskega pakta (NATO). Na njej naj bi poživili in krepili to zaveznitvo, ki se je izkazalo še vedno nujno potrebno, posebno ker je pričakovati, da se bo tudi general De Gaulle zdaj tesneje naslonil nanj.

V Washingtonu pa so se pokazali do tega Kiesingerjevega predloga »zelo rezervirani«, kot poroča nemška tiskovna agencija DPA.

☆

V Salzburgu so neznanč iz protesta odtrgali in odnesli sovjetsko zastavo z droga pred festivalsko palačo, kjer vihrajo zastave mnogih držav. Ze prejšnje dni je skušalo mnogo demonstrantov odtrgati visoko visečo zastavo ali podreti drog, četudi sta bdela nad zastavami dva policista v uniformi.

ŠPORT MED NAŠO MLADINO

Športni teden Gaje v Padričah

Da bi primerno proslavili otvoritev novega odbojarskega, košarkarskega in dveh balinarskih igrišč, pripravljajo prizadevni voditelji športnega življenja v Padričah in Gropadi športni teden Gaje. Začel se bo to soboto, 31. t. m., in se zaključil v ponedeljek, 9. septembra. Na sporedu bo kar sedem panog, in sicer: odbojka, košarka, balinanje, atletika, rusko kegljanje, bližanje in igra med dvema ognjema. Tekmovanja bodo na sporedu vsak dan: med tednom v večernih urah, ob nedeljah pa tudi zjutraj in popoldne.

Spored je naslednji:

Sobota, 31. avgusta

— ob 17. uri: otvoritev novega odbojarskega, košarkarskega in dveh balinarskih igrišč.
— ob 18. uri: prijateljska moška odbojarska tekma Gaja - Izola.

Nedelja, 1. septembra

— ob 9.30. začetek ženskega odbojarskega turnirja,
— ob 15. uri: med dvema ognjema.
— ob 18. uri: mednarodna moška odbojarska tekma Trst - Slovenija.

Ponedeljek, 2. septembra

— ob 19.30: začetek kvalifikacij moškega odbojarskega turnirja.

Torek, 3. septembra

— ob 20. uri: rusko kegljanje.

Sreda, 4. septembra

— ob 19.30: zaključek kvalifikacijskih tekem v moški in ženski odbojki.

Četrtek, 5. septembra

— ob 19.30: bližanje.

Petek, 6. septembra

— ob 19.30: polfinale v moški in ženski odbojki.

Sobota, 7. septembra

— ob 16. uri: začetek mednarodnega balinarskega turnirja z udeležbo osmih ekip.
— ob 18. uri: štafetni tek dečkov.
— ob 21. uri: tek za »Pokal Gaje« na 2 km dolgi progi od Padrič do Gropade in nazaj.

Iz Gorice

SLIKARSKÉ TEKME

Z lepim uspehom se je končalo v nedeljo šesto slikarsko tekmovanje »ex tempore« v Steverjanu. Udeležilo se ga je 132 slikarjev; letos tudi prvič šest slikarjev iz Slovenije. Naše zamejske slikarje so zastopali iz Gorice trije: Demetriji in Jože Cejter Vanja Franko. Iz Trsta pa Tone Mihelič, Vlasta Dolenc, Vera Oblak in Edvard Žerjav. Prvo nagrado je odnesel naš rojak Demetriji Cej. Odlikovan je bil tudi Miloš Volarič iz Kobarida. Pozornost umetniških kritikov sta zbudila tudi Vera Oblak iz Trsta in Franko iz Gorice.

Nagrajena dela bodo razstavljeni do 15. septembra v kavarni Teatro v Gorici.

Predsednik te slikarske kulturne prireditve dr. Devetag je poudaril, da ti kulturni in umetniški stiki dosti doprinesejo k utrditvi miru ob mejah. Iz raznih razlogov se tekem niso udeležili koroški umetniki. Zastopal jih je samo njihov predstavnik, ki je obljubil, da bodo čez dve leti gotovo zastopani. Tekem se je udeležilo tudi precej radovednih gostov. Opazili pa smo, da je manjkal prejšnji zalet. Za goste pa bi moral odbor pripraviti tudi kake zabavne točke.

Nedelja, 8. septembra

— ob 8.30: nadaljevanje mednarodnega balinarskega turnirja
— ob 10. uri: finale ženske odbojke
— ob 15. uri: finale moške odbojke.
— ob 16.30: prijateljska košarkarska tekma S.z. Bor - Partizan Sežana.
— ob 18. uri: nagrajevanje zmagovitih ekip.

Razen tega bo na športnem igrišču v Padričah obe soboti, nedelji in ponedeljku zvečer po zaključku športnih srečanj ples.

☆

Evharistični kongres

39. mednarodni evharistični kongres v kolumbijskem glavnem mestu Bogoti se je zaključil v nedeljo zvečer. Zadnjih svečanosti so se udeležili papežev zastopnik kardinal Lercaro, predsednik Kolumbije in izvršni podpredsednik kongresnega odbora Bantancourt.

Kardinal - legat je v poslovnem govoru povzel glavne kongresne poteze. Višek je bil, ko je Pavel VI. vpričo 700 tisoč vernikov somaševal v »Templete« s petindvajsetimi kardinali in škofi iz vseh delov sveta. Nato je posvetil 161 novomašnikov, katerim je v evangeljskem duhu naročeval, naj pogumno širijo socialno pravičnost, in naj ljubijo in branijo bedne.

Misel, da se mora Cerkev prva bojevati proti revščini in socialnim krivicam, ki so se ugnezdile zlasti v Južni Ameriki, je vodila papeža tudi v pokrajino revnih poljskih dni-narjev »campesinos«, v »Campo San Jose«. Stopdeset tisoč campesinov je metalo v zrak širokokrajne pisane klobuke v znak odobravanja, ko je papež obsodil sramotno izrabljanje najnižjih slojev v Latinski Ameriki od strani oblasti in veleposestnikov. To nesoglasje med skrajno bedo in brezmejnim bogastvom razpihuje revolucije. Zato pa je treba, je učil papež na evharističnem kongresu, začeti z obširnimi socialnimi reformami, z odpravo analfabetizma, s šolanje in s postopno soudeležbo tudi campesinskega proletariata pri družbenih in državnih ustanovah.

Tako je izzvenel letošnji evharistični kongres v pozivu Cerkev k socialni pravičnosti in odpravi duhovne in gmotne bede ljudi po vsem svetu.

Kratke novice

V Franciji, Avstriji, Nemčiji in drugih srednje in zahodnoevropskih državah so oklicali sindikati petminutne stavke iz simpatije do nesrečnega prebivalstva Češkoslovaške, ki se neoboroženo upira okupatorjem.

V Beogradu se je zbralo 250.000 ljudi na zborovanju, na katerem so protestirali proti okupaciji Češkoslovaške in zahtevali umik tujih čet. O manifestaciji je poročal tudi tuji tisk. Demonstracije so bile tudi v slovenskih mestih.

Pri Novi Gorici je umrla cela družina Semenič zaradi zastrupitve z gobami. Na Koroškem pa sta umrla iz istega vzroka mlad častnik avstrijske vojske in njegova žena. Previdnost pri izbiri gob!

Tudi v Trstu je zaprosilo nekaj čeških turistov za politično zavetje. Posali so jih v begunsko taborišče v Padričah.

Iz Vietnama poročajo o določenih ameriških uspehih v boju proti gverilcem. Bolj razveseljivo bi bilo, če bi slišali o ameriški pomoči Češkoslovaški.

PREJELI SMO

STALISCE »SLOVENSKE LEVICE« V ZVEZI Z ZASEDBO ČESKOSLOVASKE

Dne 26.8.1968 se je sestal Izvršni odbor »Slovenske levice«, da bi razpravljal o zasedbi Češkoslovaške po četah varšavskega pakta, to je četah ZSSR, Nemške demokratične republike, Poljske, Madžarske in Bolgarske.

Izvršni odbor »Slovenske levice«, je poudaril, da je »Slovenska levica« z napetim pričakovanjem sledila demokratizaciji na Češkem in na Slovaškem, ker je upala, da bosta ta dva kulturno in gospodarsko razvita naroda prav gotovo znala ustvariti tak humanističen in demokratičen socializem, kakršnega si evropski človek želi in kakršnega doslej ni uresničila še nobena dežela.

»Slovenska levica« je bila prepričana, da bodo Sovjetska zveza in druge socialistične države, ki se niso strinjale z novo socialistično smerjo češkoslovaške republike, spoštovale dogovor v Černi nad Tiso. Z obžalovanjem pa »Slovenska levica« ugotavlja, da so omenjene države uporabile silo, da bi vsilile svojo voljo.

»Slovenska levica« obsoja tako dejanje, ki nasprotuje vsem načelom sožitja in hkrati postavlja socialistično in imperialistično prakso na isto raven.

»Slovenska levica« obsoja politiko dveh blokov, ki jo je rodil dogovor na Jalti in na podlagi katere si dve velesili še zdaj delita vplivna področja.

»Slovenska levica« pozdravlja ponosne in odločne ljudi Češke in Slovaške, jim zagotavlja, da so slovenski socialisti v zamejstvu z vsem srcem na njihovi strani, in jim želi, da bi bili čimprej svobodni na svoji zemlji.

Izvršni odbor »Slovenske levice«

Trst, 26. avgusta 1968.

LEP PRAZNIK SV. JERNEJA NA OPCINAH

(nadaljevanje s 4. strani)

cerkveni zbor. Odlično je pel sv. mašo, ki jo je zložil in zbor tudi vodil gosp. Stane Malič. Tudi procesija je bila zelo lepa.

Popoldne pa je bila v Finžgarjevem farnem domu kulturna in družabna prireditev. Spet je pel cerkveni pevski zbor, toda zdaj umetno in narodno pesem. Na sporedu je bila deklamacija (T. Trenta), otroški tercet (Škerlavajevi mali pevci), kitara (A. Škrlavaj), veseli harmonikar (Mirko Ferlat), duet (A. Škrlavaj—N. Sosič) in veseli skeči Jožeta Bariča. Vmes je bil srečlov, po prireditvi pa družabni del, da so se lahko Openci porazgovorili ob kapljici vina in kozarcu piva, da so zapeli. To je bilo zares lepo in pristrčno razpoloženje.

Prof. Artač, ki je Opence pozdravil, je povedal, da smo želeli s to prvo prireditvijo na pragu jesenskega prosvetnega dela pozdraviti novega gospoda župnika Viljema Žerjala in novega kaplana gospoda Vončino. Val pristrčnega pozdrava je sprožil stotine rok v dvorani, ki so pritrjevale z glasnim ploskanjem. Finžgarjev dom se je želel s to prireditvijo pridružiti tudi proslavi 100-letnice openske čitalnice.

Openci so izrazili željo, da bi bila spet kmalu tako lepa in pristrčna prireditev kot je bila letos na praznik farnega patrona.

BIMBO

BIMBO

Piše MILE MIRNIK
Riše MARJAN BREGAR

30

60. Vsaka zgodba ima konec

Da, vsaka zgodba ima konec — in tudi ta ga ima.

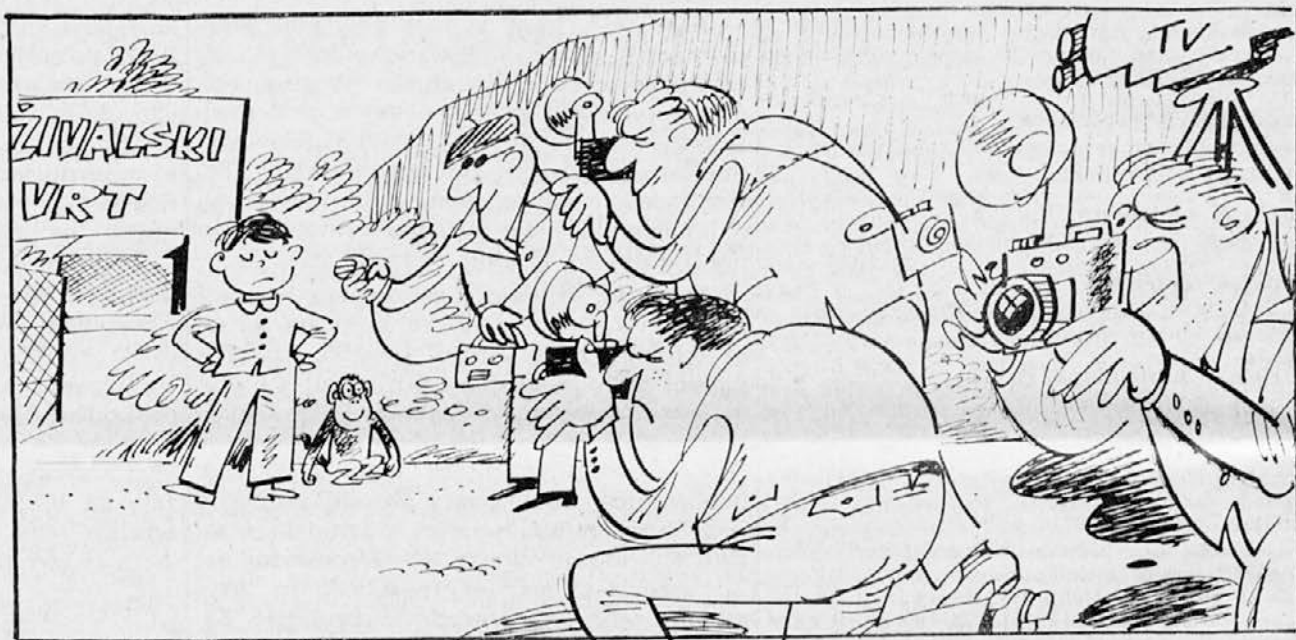
Pred koncem moramo povedati še nekaj stvari: Janez je prišel domov malo s strahom, kaj bosta rekla očka in mama o njegovi dolgi in nevarni poti, ampak doma so že vse vedeli, stara mama je namreč telefonirala in povedala, kako in kaj. Potem: Janez je zares kupil šotor, še isti dan sta šla z očetom v Slovenijašport.

Nadalje: ostalo mu je še nekaj stotakov, z njimi je kupil Knjigo o lepem vedenju, da se mu ne bi več ponovila zadrega kakor tista, ko je moral v Celju priznati, da še ni bral Knjige o lepem vedenju. In še to: kolo so stari mami pos ali z vlakom, ker ga je že teh nekaj dni zelo pogrešala in ga hotela čimprej zaradi svojih številnih poti in opravkov.

Za Janezovo popotovanje so zvedeli seveda tudi novinarji. Prišli so, natančno zapisali vse, kar jim je povedal, ga fotografirali najprej samega ob kolesu, potem pa so ga odpeljali v živalski vrt in ga tam slikali skupaj z Bimbom. Rekli so, da bodo slike in zgodbo objavili v »Tovarišu« in v »TT«.

To bi se nedvomno tudi zgodilo, če jih ne bi mi prehiteli — in tako ste veselo zgodbo o Janezovi in Bimbovi poti iz Celja v Ljubljano prvič prebrali tu, opisano natančno in z vsemi podrobnostmi tako, kakor se je zgodila...

Konec

Obi ti dve revoluciji sta bili nekrvavi, izvršili sta se brez pretakanja krvi. Oktobrska revolucija pa se je razdivjala v državljansko vojno, ki je bila zelo krvava in je Rusijo stala nekaj milijonov mrtvih. Jaz sem doživel ali nedoživel samo marčno revolucijo. To pa zelo enostavno: Ravnatelj je prišel iz Odese in rekel, da tam nimajo listov, ker ni vesti iz prestolnice, kjer so se dogodile hude reči. To je bil peti dan brez vesti. Šesti dan je ravnatelj dobil časopise, v katerih so bili proglašeni začasne vlade, iz katerih smo razvideli, da je bil car odstavljen, mnogi aretirani, drugi so pobegli. Moldavanska vas ni odjeknila na poročilo o revoluciji. Tako je ostalo, kot je bilo že mnogo desetletij. Ravnatelj je bil zamišljen, mi ujetniki pa tudi: Rusija bo zapustila bojne vrste in Nemci bodo prodirali. Zaskrbljeni smo bili. Bojevita pa je bila Nina Dimitrijeva, ravnateljeva žena: »Uničeni so izdajalci na dvoru in sedaj bomo premagali i sovraga.« Odgovoril sem: »Bojim se, da bomo tudi mi morali iti pomagat.«

Prinositelj časopisov iz Odese pa je nam ujetnikom napravil velikansko uslugo. Med ruskimi časopisi je bil tudi en izvod lista »Slovenski jug«, ki je izhajal v Odesi kot glasilo Jugoslovanskih dobrovoljcev. Prečitali smo ga naglas v našem brlogu. Tako

Spomini iz prve svetovne vojne

■■■ IOS ■■■■■ V RUSKEM UJETNISTVU ■■■■■ Inž. J. R. ■■■■■

smo namreč preimenovali naše stanovanje. List je bil majhen in tudi mizerno urejevan, brez vsakega ognja, a je ustvaril neposredno zvezo med nami in Odeso. Uprava lista nam je šla na roke in tako smo dobivali list tedensko. — V prvi dobljeni številki je bila glavna vest »Proglas« predsednika vlade Rodzjanka, da srbskih čet ni bilo v Petersburgu v dne, ko je izbruhnila revolucija in torej niso mogle streljati na ruske revolucionarje. Kaj pa je to? Vsi smo tako razumeli, da so na delu Jugoslovanom sovražne sile, najbrž avstrijskega in italijanskega porekla, ki hočejo s širjenjem takih vesti ošibiti pozicijo Jugoslovanov na mirovni konferenci s tem, da odbijejo pokroviteljstvo revolucionarne Rusije. Diplomatski triki!

Pri nas na preizkuševališču je življenje teklo v starem toku. Tovariši so polagali še nadalje hrastove stebričke-mejnike, jaz sem imel vremensko opazovalnico, rastlinjak, razporedbo dela — po posvetovanju z ravnateljem — in skrb za delavce. Ravnatelj se je vedno bolj odtujeval preizkuševališču in se je v zvezi z učiteljem in ravnateljem

zavoda za mladoletnike vedno pogosteje odstranjeval. Šele pozno v pomlad sem odkril, da tvorijo zgoraj navedeni nekakšen konzorcij za nakup žita, sena in slame za vojsko, pri čemer se je dalo precej zaslužiti. V mojih očeh je mnogo izgubil zaradi tega.

Torej nič posebnega. O pač. Bila je Pasha ali ruska Velika noč. To pa sem čakal, zato da dobim od Dunječke tri predpisane poljube, ker mi niti pri igri ni hotela dati nobenega. Moje razmerje do sestre Nine se ni vnelo, z Dunječko bi pa se rad malo poigral, a ne preveč grešno. Zato sem pa težko čakal Veliko noč. Prenemaren sem bil, da bi se pobrigal za katoliško Veliko noč, rusko pa sem vzel bolj za špas. Moji tovariši so ostali doma, jaz pa sem se pridružil Feldšerjevim in šel z njimi k polnočnici. Cerkev sicer majhna, a še ta ni bila polna. Bogoslužje pa dolgo in dolgočasno, saj si je odpeval pop sam. Začelo je opolnoči in se vleklo do štirih. Prav zadovoljen sem bil, da je bil konec. Pred cerkvijo so se poljubovali vse vprek.

(dalje)